

BIZNES REJA TUZISHDA SUN'IY INTELLEKTLARDAN FOYDALANISH VA UNING AHAMIYATI

Muminov Azizbek Yakubaliyevich

*Farg'ona imkoniyatlari cheklangan shaxslar uchun
ixtisoslashtirilgan maxsus texnikum o'qituvchisi*

Annotatsiya. Sun'iy intellektdan (SI) biznesda samarali foydalanish bo'yicha jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, u nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki daromadni oshirish va yangi bozor imkoniyatlarini yaratishda asosiy vositaga aylangan.

Kalit so'zlar: ChatGPT, Gemini, Claude, Gemini, Excel, Google Sheets, Canva.

Аннотация. Мировой опыт эффективного использования искусственного интеллекта (ИИ) в бизнесе показывает, что он не только снижает затраты, но и стал ключевым инструментом для увеличения прибыли и создания новых рыночных возможностей.

Ключевые слова: ChatGPT, Gemini, Claude, Gemini, Excel, Google Sheets, Canva.

Abstract. World experience in the effective use of artificial intelligence (AI) in business shows that it not only reduces costs, but also has become a key tool in increasing profits and creating new market opportunities.

Keywords: ChatGPT, Gemini, Claude, Gemini, Excel, Google Sheets, Canva.

Kirish

Bugungi globallashuv va raqamli iqtisodiyot sharoitida biznes faoliyatini samarali tashkil etish har bir tadbirkor va korxonaga uchun muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, biznes reja tuzish jarayoni korxonaning kelajakdagi rivojlanish yo'nalishlarini belgilash, moliyaviy barqarorligini ta'minlash hamda

investitsiyalarni jalb qilishda asosiy omil sifatida xizmat qiladi. Zamonaviy texnologiyalar taraqqiyoti natijasida sun'iy intellekt tizimlari biznes jarayonlariga keng kirib kelmoqda va ular biznes reja yaratish jarayonini yanada qulay, tezkor hamda samarali amalga oshirish imkonini bermoqda.

Sun'iy intellekt — bu inson fikrlash jarayonlarini modellashtirishga qodir bo'lgan texnologiyalar majmui bo'lib, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, prognozlash, tavsiyalar berish va avtomatlashtirilgan qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega. Hozirgi kunda ChatGPT, Gemini, Copilot kabi sun'iy intellekt platformalari biznes sohasida keng qo'llanilib, marketing tahlillari, moliyaviy hisob-kitoblar, risklarni baholash va strategik rejalashtirishda muhim vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Biznes reja tuzishda sun'iy intellektdan foydalanish tadbirkorlarga bozor holatini chuqur o'rganish, iste'molchilar ehtiyojini aniqlash hamda raqobatchilar faoliyatini tahlil qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, sun'iy intellekt yordamida moliyaviy prognozlarni ishlab chiqish, xarajat va daromadlarni hisoblash hamda biznesning istiqboldagi rivojlanish modelini yaratish ancha yengillashadi. Bu esa vaqt tejalishiga, inson omili bilan bog'liq xatolarning kamayishiga va qaror qabul qilish sifatining oshishiga olib keladi.

Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish kichik biznes va startaplar uchun ham katta imkoniyatlar yaratmoqda. Chunki an'anaviy biznes konsalting xizmatlariga nisbatan sun'iy intellekt platformalari arzonroq, tezkorroq va doimiy foydalanish imkoniyatiga ega. Shu sababli bugungi kunda sun'iy intellektning biznes rejalashtirishdagi o'rni tobora ortib bormoqda hamda u innovatsion iqtisodiyotning ajralmas qismiga aylanmoqda.

Sun'iy intellektdan (SI) biznesda samarali foydalanish bo'yicha jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, u nafaqat xarajatlarni kamaytiradi, balki daromadni oshirish va yangi bozor imkoniyatlarini yaratishda asosiy vositaga aylangan. 2026-yilga kelib, SI texnologiyalari moliya, chakana savdo, ishlab chiqarish va marketing sohalarida

chuqur integratsiyalashgan. SI samaradorligi u o'rganadigan ma'lumotlarga bog'liq. Rivojlangan davlatlar davlat tashkilotlaridagi mavjud ma'lumotlar manbalaridan (big data) foydalanib, SI modellarini o'qitish va ma'lumotlar bazasini shakllantirishga katta sarmoya kiritmoqda.

Biznes reja tuzishda sun'iy intellekt (SI) vositalaridan foydalanish, shubhasiz, tadbirkorlik faoliyatini boshlash va rivojlantirish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. SI ma'lumotlarni tezkor qayta ishlash, bozorni tahlil qilish va prognozlarni shakllantirishda katta yordam beradi.

Biznes reja tuzishda SIDan foydalanishning asosiy samaradorlik jihatlari:

- Bozor tahlili va ma'lumotlarni to'plash: SI vositalari (masalan, ChatGPT, Claude) qisqa vaqt ichida raqobatchilar, bozor tendensiyalari va maqsadli auditoriya haqidagi keng qamrovli ma'lumotlarni ochiq manbalardan to'playdi va tahlil qiladi.

- Iqtisodiy hisob-kitoblar va budjetni rejalashtirish: SI daromad va xarajatlarni, budjetni ishlab chiqish, shuningdek, loyiha muddatlarini belgilashda yordam beradi, bu esa rejaning aniqligini oshiradi.

- Biznes-reja strukturasi shakllantirish: Eng maqbul bo'lgan biznes-reja tuzilishi (masalan, 7 ta bo'limdan iborat) va loyihaning texnik-iqtisodiy asoslarini (TIA) tezkor tuzishda qo'llaniladi.

- Ideyalarni rivojlantirish (Brainstorming): SI yangi biznes g'oyalarini topish, biznes formati va mohiyatini belgilashda (masalan, go'zallik saloni yoki ishlab chiqarish uchun) ijodiy yondashuv beradi.

- Moliyaviy prognozlar: SI tarixiy ma'lumotlar va mavjud tendensiyalar asosida xarajatlar va foydani prognoz qilishda, shuningdek, soliqlarni rejalashtirishda samaralidir.

iznes reja tuzishda sun'iy intellekt (SI) yordamidan foydalanish jarayonni tezlashtiradi, sifatni oshiradi va xarajatlarni kamaytiradi. ChatGPT, Claude, Gemini kabi vositalar biznes g'oyalarini shakllantirishdan tortib, moliyaviy modellarni hisoblashgacha yordam berishi mumkin.

Quyida biznes reja tuzishda SIDan foydalanishning asosiy yo‘llari keltirilgan:

1. G‘oya va konsepsiyani shakllantirish

- Biznes g‘oyalarni generatsiya qilish SI qiziqishlar va bozor talablariga asoslanib, yangi biznes g‘oyalarini taklif qiladi.

- Biznes nomini va shiorini topish SI yordamida brend nomi va uning konsepsiyasini ishlab chiqish mumkin.

- Loyiha maqsadlarini aniqlashtirish biznesning formatini va mohiyatini professional tarzda bayon qilish.

2. Bozor tahlili va raqobatchilarni o‘rganish

- Raqobatchilarni tahlil qilish SI yordamida asosiy raqobatchilar, ularning kuchli va kuchsiz tomonlarini aniqlash.

- SWOT-tahlil loyihaning kuchli, kuchsiz tomonlari, imkoniyatlari va xavflarini bir necha soniyada shakllantirish.

- Maqsadli auditoriyani aniqlash SI maqsadli auditoriya portretini yaratishga yordam beradi.

3. Marketing va savdo strategiyasi

- Marketing rejasini tuzish mahsulot yoki xizmatni reklama qilish va sotishning samarali usullarini ishlab chiqish.

- Kontent reja yaratish ijtimoiy tarmoqlar va reklama kampaniyalari uchun postlar va matnlar yozish.

4. Moliyaviy rejalashtirish va hisob-kitoblar

- Moliyaviy modellarni shakllantirish CAPEX (kapital xarajatlar) va OPEX (operatsion xarajatlar) tuzilmalarini hisoblash.

- KPI ko‘rsatkichlari NPV (Sof keltirilgan qiymat), IRR (Ichki daromad me‘yori) va ROI (Investitsiyalar rentabelligi) kabi moliyaviy ko‘rsatkichlarni hisoblashda yordam beradi.

- Pul oqimlari (Cash Flow) kelajakdagi daromad va xarajatlar balansini loyihalashtirish.

5. Hujjatlarni tayyorlash va bank uchun taqdimot

- Biznes reja matnini yozish SI biznes rejaning asosiy bo‘limlarini professional tilda yozib beradi.

- Loyiha hujjatlarini moslashtirish banklar va investorlar talablariga muvofiq biznes rejani (TEO - Texnik iqtisodiy asoslama) tahrir qilish.

Asosiy sun'iy intellekt vositalari:

- ChatGPT/Claude/Gemini: matnlar, marketing strategiyasi va kontent uchun.
- Excel/Google Sheets (AI pluginlar bilan): moliyaviy hisob-kitoblar uchun.
- Canva (AI): taqdimot dizayni uchun.

Eng Samarali SI Vositalari

1. [ChatGPT](#) (OpenAI - GPT-4o/GPT-5):

Samaradorligi: Konsepsiya ishlab chiqish, marketing strategiyasini yozish va matn tuzishda eng universal vosita.

Qo‘llanilishi: Biznes g‘oyani rivojlantirish, SWOT-tahlil o‘tkazish va maqsadli auditoriyani aniqlash.

2. [Claude 3.5 Sonnet](#) (Anthropic):

Samaradorligi: Uzun matnlar bilan ishlashda va biznes-rejaning asosiy bo‘limlarini (masalan, moliyaviy reja) batafsil bayon qilishda qulay.

Qo‘llanilishi: Qonuniy va rasmiy hujjatlar uslubida sifatli biznes-reja yozish.

3. [Perplexity AI](#):

Samaradorligi: Real vaqtda bozor tadqiqotlarini olib borish, raqobatchilarni tahlil qilish va statistika ma’lumotlarini topish uchun eng yaxshisi.

Qo‘llanilishi: Loyihaning iqtisodiy samaradorligini asoslash.

4. [Gamma.app](#) / Tome:

Samaradorligi: Tayyor biznes-reja asosida chiroyli taqdimot (prezentatsiya) yaratishda juda samarali.

SI tomonidan yaratilgan ma’lumotlarni doimo tekshirish va o‘z biznesingizning o‘ziga xos xususiyatlariga moslashtirish kerak. Unga qanchalik aniq

ma'lumot kiritilib, so'ng biznes reja tuzib berishini so'rasangiz u yanada sizga aniqroq tarzda biznes reja tuzib beradi. Bu biznes reja orqali siz bankdan yoki investorlardan biznesingiz uchun mablag` olishingiz mumkin bo`ladi.

Xulosa

Sun'iy intellekt texnologiyalari biznes reja tuzish jarayonini zamonaviy bosqichga olib chiqmoqda. Ular ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish, bozorni o'rganish, moliyaviy prognozlar yaratish va strategik qarorlarni ishlab chiqishda muhim yordamchi vosita sifatida xizmat qilmoqda. Natijada tadbirkorlik faoliyatining samaradorligi oshib, biznes jarayonlari yanada optimallashtirilmoqda.

Sun'iy intellektdan foydalanish orqali biznes reja tuzishda inson omiliga bog'liq xatolar kamayadi, vaqt va mablag` tejaladi hamda raqobatbardosh loyihalarni yaratish imkoniyati ortadi. Ayniqsa, yangi biznes boshlayotgan tadbirkorlar uchun sun'iy intellekt dasturlari katta qulaylik yaratib, ularga puxta va asoslangan biznes rejalarni ishlab chiqishda yordam bermoqda.

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarining yanada rivojlanishi biznes boshqaruvi va rejalashtirish tizimlarida ularning qo'llanilish ko'lamini kengaytiradi. Shu bois tadbirkorlar va mutaxassislar sun'iy intellekt imkoniyatlaridan samarali foydalanishni o'rganishlari hamda uni biznes faoliyatiga integratsiya qilishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024 yil 14 oktabrdagi PQ-358-son qarori.
2. Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. New Jersey: Pearson Education, 2021.
3. Davenport T., Ronanki R. Artificial Intelligence for the Real World. Harvard Business Review, 2018.

4. Kaplan A., Haenlein M. Siri, Siri in my Hand: Who's the Fairest in the Land? Business Horizons, 2019.

5. Turban E., Volonino L. Information Technology for Management. Wiley, 2020.

6. Chaffey D. Digital Business and E-Commerce Management. Pearson, 2019.

7. Laudon K., Laudon J. Management Information Systems. Pearson Education, 2022.

8. Copilot, ChatGPT va Gemini sun'iy intellekt platformalarining rasmiy ma'lumotlari.